

"אחרי: לצמוח מתוך ההריסות" – חוסן, מנהיגות

קדמית ושיקום

לאור דמותו של אל"מ רועי לוי ז"ל

כתיבת מערך השיעור: אבישי מזרחי - רשת אמי"ת

קהל יעד: כיתות י"א-י"ב | משך זמן: 45-50 דקות | עזרים: מצגת, פתקים, נספח מקורות מודפס.

חלק א': מבוא - רציונל פדגוגי (למורה)

בני נוער מתמודדים לעיתים קרובות עם כישלונות, פציעות נפשיות או פיזיות, ומשברים המערערים את תחושת המסוגלות שלהם. התגובה הטבעית למשבר קשה היא לעיתים קרובות נסיגה, הימנעות או פיתוח זהות של קורבן של הנסיבות. סיפור חייו של אלוף-משנה רועי לוי ז"ל הוא אנטי-נרטיב מוחלטת לתגובה זו. רועי הוא סמל ל"צמיחה פוסט-טראומטית" (PTG) ולמושג ה"אנטי-שבירות" (Antifragility). מפקד שנפצע אנושות, הוגדר כנס רפואי, עבר שיקום מפרך כשנאמר לו שלא יוכל לחזור לתפקד, אך לא רק שחזר לעמוד על רגליו – הוא שב לפקד על יחידות החוד המובחרות ביותר בצה"ל והוביל אותן מלפנים. המערך ישתמש בסיפורו כדי ללמד את התלמידים על מנגנוני התמודדות עם שבר, כיצד להפוך חולשה ועבר כואב למקור של עוצמה, ומהי המשמעות האמיתית של קריאת המנהיגות הישראלית: "אחרי".

רקע על הדמות (תמצית למורה): אלוף-משנה רועי לוי נולד בארצות הברית וגדל בירושלים. הוא נחשב לאחד המפקדים המבריקים והאמיצים בצה"ל. במהלך מבצע "צוק איתן" (2014), בהיותו מפקד גדוד הסיור של גולני, נפצע רועי באורח אנוש מפגיעת טיל נ"ט. רופאים נאבקו על חייו והוא עבר תהליך שיקום ארוך וקשה. לרועי הייתה כל לגיטימציה רפואית וחברתית להשתחרר מצה"ל ולפנות לחיים שקטים. חרף זאת, הוא נלחם בשיניים מול המערכת כדי לחזור לשירות קרבי מלא. הוא פיקד על יחידת העילית "אגוז" ולאחר מכן הקים ופיקד על היחידה הרב-ממדית (יחידת "רפאים"). בבוקר ה-7 באוקטובר, מיהר רועי עם קומץ לוחמים הישר אל מוקד הלחימה בקיבוץ רעים, שם נלחם בקרב פנים-אל-פנים מול עשרות מחבלים והציל חיי אזרחים רבים, עד שנפל בקרב כשהוא מוביל את פקודיו בחזית.

חלק ב': מהלך השיעור

1. טבעת רגשית: "הכלי השבור – קינצוגי" (12 דקות)

מתודה: המחשה חזותית-יצירתית (שבירה ואיחוי).

המורה מציג (או מביא בפועל) כלי חרס/צלחת חד-פעמית שבורה לרסיסים. מולה הוא מציג את רעיון ה"קניצוגי" היפני – האמנות של איחוי כלי שבור בעזרת זהב, כך שקווי השבר הופכים לחלק היפה והיקר ביותר בכלי. המורה רושם על הלוח שני מושגים: **"שבירות"** (זכוכית – מכה אחת ומתרסקת) מול **"אנטי-שבירות"** (שריר – עומס קורע אותו מעט והוא נבנה חזק יותר).

כל תלמיד מקבל פיסת נייר בצורת "רסיס" וכותב עליה (לעצמו) מקרה שבו נכשל, נפגע או התאכזב משמעותית (בספורט, בלימודים, בחברה). השאלה למחשבה: האם האירוע "שבר" אותי וגרם לי להימנע מפעולה דומה – או שימש לי כ"שריר" שחזק אותי? התלמידים מניחים את הרסיסים יחד במרכז, ויוצרים מהם מעגל אחד שלם על הרצפה – המחשה לכך ששברים יכולים להתחבר למבנה חדש וחזק.

שאלות לשיח:

- מה ההבדל בין אדם ש"מתנפץ" אחרי כישלון לבין אדם שצומח ממנו?
- היכן בחיים שלכם הצלקת הפכה דווקא למקור של כוח?

2. טבעת הערך: לימוד חברות – העמקה בפרשנות (15 דקות)

מתודה: קריאה מונחית ושיח זוגי.

התלמידים לומדים על מסע השיקום של רועי לוי ועל תפיסת המנהיגות שלו. הדיון מתמקד ביכולת הנפשית להשתחרר מתפיסת ה"פצוע" ולהגדיר את עצמך מחדש דרך המאמץ והאחריות.

3. טבעת הזהות: "מתרגמים כאב לצמיחה" (10 דקות)

מתודה: ניתוח מקרי בוחן בזוגות.

המורה מציג תרחישי "שברים" אופייניים לנוער: תלמיד שנופה מקבוצת כדורסל; תלמידה שלא התקבלה לתפקיד הדרכה בתנועת נוער; כישלון צורב במבחני מיון. כל זוג מציג לכל תרחיש שתי תגובות: (א) תגובת הימנעות וויתור; (ב) תגובה ברוחו של רועי לוי – שימוש בכאב הדחייה כדי להשתפר, להתאמן חזק יותר, או לחפש מסלול חלופי הדורש מאמץ גדול יותר.

4. טבעת האחריות: "אחריי" ביומיום (8 דקות)

מתודה: בחירת זירת מנהיגות קדמית.

רועי לוי לא ישב בחפ"ק מאחור; הוא תמיד היה הראשון להסתער בראש לוחמיו. המורה מנחה כל תלמיד לזהות סיטואציה אחת בבית (מריבות בין אחים, ניקיון) או בכיתה (סיוע בהתנדבות, הרגעת מתחים), שבה עד היום הוא חיכה שאחרים יפעלו ראשונים, ולקבל החלטה לאמץ השבוע גישה של "אחריי" – להיות הראשון שלוקח יוזמה וקופץ אל תוך ה"אש" של העשייה.

5. משימת חתימה: מכתב למשפחה.

כל תלמיד כותב מכתב אישי קצר למשפחתו של רועי לוי ז"ל: ספרו להם מה למדתם מדמותו, ומה הייתם רוצים לאמץ באורחות חייכם מתוך מה שלמדתם עליו.

חלק ג': נספח – דף מקורות מונחה ללמידה בחברותות

הציטוט המלווה: "מפקד אינו דורש מחייליו את מה שאינו דורש מעצמו; הוא הולך בראש, מקבל את האש ראשון, ומתווה את הדרך בתוך הערפל." (מבוסס על תפיסת הפיקוד של אל"מ רועי לוי)

תחנה 1: האנטי-שבירות והחזרה מהתופת

קטע פרשנות לדין: (מתוך הפרשנות ב'פרקי בנים' מאת הרב שי פירון וג'קי שימל) ("הסיפור של אל"מ רועי לוי הוא שיעור מאלף על גבולות הרוח האנושית אל מול המגבלה הפיזית. לאחר הפציעה האנושה ב-2014, כל מומחה רפואי הניח שדרכו הצבאית תמה. במצב כזה, קל ונוח לאדם להישען על תהילת העבר, לקבל את ההכרה כפצוע צה"ל ולנוח. אך רועי סירב להיות מוגדר על ידי הפציעה שלו. הוא השתמש בשבר הפיזי כדי להוכיח עוצמה נפשית חסרת תקדים. תהליך השיקום שלו הפך להיות מנוע לדחיפת פקודיו למצוינות. התפיסה שממחיש רועי בסוציולוגיה נקראת 'צמיחה פוסט-טראומטית' – התופעה שבה אדם לא רק חוזר לעצמו לאחר משבר קיצוני, אלא הופך לאדם ערכי, ממוקד וחזק יותר משהיה לפני כן."

פתיחת מושגים:

- **צמיחה פוסט-טראומטית (PTG):** שינוי פסיכולוגי חיובי הנחוה כתוצאה מהתמודדות עם נסיבות חיים מאתגרות במיוחד וטראומה.
- **מנהיגות מתוך פגיעות:** מפקד שאינו מסתיר את פצעיו או קשייו, אלא מדגים כיצד עבודה קשה וכוח רצון יכולים להתגבר על כל מכשול.

שאלות:

- מהי הסכנה, לפי הקטע, באימוץ המעמד של "פצוע" או "מישהו שנכשל בעבר"?
- כאשר חייל רואה את מפקדו – אדם שעבר שיקום ארוך וכמעט איבד את חייו – רץ ראשון אל קו האש, איזו השפעה יש לכך על המוטיבציה ועל כושר העמידה של החייל עצמו?

תחנה 2: מנהיגות של "אחריי" מול "קדימה"

קטע פרשנות (מתוך אתוס המנהיגות הצה"לי): "ההבדל בין צבאות רבים בעולם לבין צה"ל מגולם במילה אחת: בעוד צבאות אחרים משתמשים בפקודה 'קדימה' (הקצין שולח את חייליו אל הקרב ונשאר מאחור), הפקודה בצה"ל היא 'אחריי' (הקצין הוא הראשון להסתער). רועי לוי חנך את היחידות

המובחרות עליהן פיקד על ברכי העיקרון הזה. המנהיגות שלו לא נבעה מהדרגות שעל הכתף, אלא מהעובדה שהוא מעולם לא דרש מחייל לקחת סיכון שהוא לא היה מוכן לקחת בעצמו.

פתיחת מושגים:

- **סמכות פורמלית מול סמכות מוסרית:** סמכות פורמלית מגיעה מתפקיד; סמכות מוסרית נרכשת כאשר המנהיג משמש מודל אישי לחיקוי במעשיו, במיוחד ברגעי סכנה.

שאלות:

- מדוע המילה "אחריי" מייצרת אמון עמוק יותר בין המנהיג למונהגים מאשר המילה "קדימה"?
- באילו תחומים אתם נוטים להגיד לאנשים סביבכם "תעשו" (קדימה), ובאילו תחומים אתם עושים בעצמכם ומהווים דוגמה אישית (אחריי)?